

Załącznik nr 2

AUTOREFERAT
przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych

dr Julia Włodarczyk

Katedra Ekonomii

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Katowice 2018

Spis treści

1. Imię i Nazwisko	3
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe	3
3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych	3
4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311) – zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy z dn. 3 lipca 2018 r. przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669).....	3
4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego	3
4.2. Autor, tytuł publikacji, nazwa wydawnictwa, rok wydania, recenzent wydawniczy	4
4.3. Omówienie celu naukowego pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania	4
Wprowadzenie.....	4
Cele naukowe pracy	4
Opis struktury pracy oraz osiągniętych wyników	6
Znaczenie badań dla teorii ekonomii i praktyki gospodarczej	9
Podsumowanie	10
5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych	11
5.1. Charakterystyka ilościowa dorobku publikacyjnego	11
5.2. Charakterystyka merytoryczna dorobku publikacyjnego.....	11
5.3. Realizacja projektów badawczych i udział w konferencjach naukowych	15
5.4. Informacje na temat pracy dydaktycznej oraz organizacyjnej	16
Bibliografia.....	17

1. Imię i Nazwisko

Julia Włodarczyk

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

dypłom ukończenia 4,5-letnich dziennych studiów magisterskich na Wydziale Ekonomii Akademii Ekonomicznej w Katowicach (obecnie: Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach) na kierunku Ekonomia (specjalność: Międzynarodowe Stosunki Ekonomiczne i Problemy Globalne), poświadczający uzyskanie tytułu magistra w dn. 22.01.2004 r.

stopień doktora nauk ekonomicznych (dyscyplina: ekonomia, specjalność: ekonomia) nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z dn. 17.02.2011 r., na podstawie rozprawy pt. „Energetyczno-informacyjna interpretacja zjawiska inflacji w gospodarce”, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Stanisława Czai (recenzenci: prof. dr hab. Kazimierz Górka – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, prof. dr hab. Marian Noga – Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu)

rozprawa nagrodzona I nagrodą w II edycji ogólnopolskiego konkursu im. Profesora Wacława Wilczyńskiego na najlepszą pracę doktorską z teorii ekonomii, organizowanego przez Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu (2013)

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

2011 – obecnie, adiunkt w Katedrze Ekonomii, Wydział Ekonomii, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

2004 – 2011, asystent w Katedrze Ekonomii, Wydział Ekonomii, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311) – zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy z dn. 3 lipca 2018 r. przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669)

4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego

Interpersonalne porównania dochodów w perspektywie integracji monetarnej Polski ze strefą euro

4.2. Autor, tytuł publikacji, nazwa wydawnictwa, rok wydania, recenzent wydawniczy

Julia Włodarczyk: Interpersonalne porównania dochodów w perspektywie integracji monetarnej Polski ze strefą euro, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2018 (ss. 208). ISBN 978-83-01-19929-6.

recenzent wydawniczy: dr hab. Marek A. Dąbrowski, prof. UEK (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie).

4.3. Omówienie celu naukowego pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Wprowadzenie

Monografia, przedkładana jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, stanowi podsumowanie najważniejszych wyników badań, które przeprowadziłam w trakcie realizacji projektu pt. „Pieniądz a dobrobyt w procesie integracji monetarnej – koncepcje teoretyczne oraz społeczna percepcja braku neutralności pieniądza”, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki w latach 2014-2018 (nr DEC-2013/09/D/HS4/01157, konkurs Sonata 5). W projekcie tym pełniłam funkcję kierownika i jedyne go wykonawcy.

Punktem wyjścia do rozważań prowadzonych w monografii była obserwacja, że w procesie integracji monetarnej istotną rolę odgrywają nie tylko zjawiska ekonomiczne i polityczne, lecz także społeczne – w dużej mierze zgodnie z koncepcją zakorzenienia procesów gospodarczych w świecie społecznym [Polanyi, 2010; por. także Granovetter, 1985]. Szczególne znaczenie przypisałam porównaniom społecznym, które determinują zarówno ocenę indywidualnego miejsca w hierarchii majątkowo-dochodowej, jak i – w szerszym kontekście – poczucie przynależności do określonych grup społecznych oraz tożsamości narodowej czy europejskiej. Przedmiotem badań były interpersonalne porównania dochodów i ich znaczenie dla dobrobytu indywidualnego oraz poparcia dla euro, a także możliwość indukowania przez porównania określonych zachowań w procesie integracji monetarnej.

Cele naukowej pracy

Powiększenie obszaru obowiązywania danej waluty ułatwia nie tylko porównywanie cen, lecz także dochodów [Włodarczyk-Śpiewak, 2008, s. 96; Stark, Włodarczyk, 2015]. Dotychczas literatura poświęcona euro została zdominowana przez praktyczne aspekty wprowadzenia tej waluty oraz makroekonomiczne konsekwencje procesu integracji monetarnej. Znacznie mniej uwagi poświęcono społecznym i kulturowym efektom powstania unii monetarnej [Osińska, 2013; por. także Müller-Peters et al., 1998]. Jak dotąd w literaturze

światowej nie pojawiły się obszerne publikacje poświęcone międzynarodowym porównaniom dochodów w warunkach cyrkulacji wspólnej waluty.

Dlatego też celem nadrzędnym prowadzonych badań było przynajmniej częściowe wypełnienie luki istniejącej w literaturze poświęconej integracji monetarnej, poprzez wyeksponowanie społecznych aspektów wprowadzania i funkcjonowania wspólnej waluty, związanych z interpersonalnymi porównaniami dochodów.

Do celów szczegółowych należało:

- uporządkowanie literatury przedmiotu związanej z problematyką interpersonalnych porównań dochodów,
- uwzględnienie znaczenia porównań dochodów oraz dobrobytu społecznego w modelu wyboru między walutą krajową a wspólną,
- ocena wpływu wybranych czynników związanych z porównaniami dochodów na dobrobyt indywidualny w Polsce,
- ocena wpływu wybranych czynników związanych z porównaniami dochodów na poparcie dla euro wśród członków polskiego społeczeństwa,
- ocena wpływu oczekiwań dotyczących przyjęcia euro przez Polskę oraz wybranych czynników związanych z porównaniami dochodów na zainteresowanie dochodami innych osób oraz na prawdopodobieństwo reakcji społeczeństwa na uświadomione różnice dochodów.

Sformułowałam następujące hipotezy badawcze:

1. W warunkach heterogeniczności preferencji związanych z istniejącymi nierównościami dochodowymi i ich negatywną oceną, wzrost dobrobytu społecznego w wyniku integracji monetarnej wymaga pojawienia się znaczących efektów skali po wprowadzeniu wspólnej waluty.
2. W Polsce, podobnie jak w innych krajach rozwiniętych, wyższe dochody uzyskiwane przez inne osoby negatywnie wpływają na deklarowany poziom dobrobytu indywidualnego. Dotyczy to porównań przeprowadzanych w skali mikroekonomicznej, makroekonomicznej, jak i międzynarodowej.
3. Porównania dochodów determinują poparcie dla wprowadzenia wspólnej waluty.
4. Oczekiwania dotyczące przyjęcia euro istotnie wpływają na skłonność do żądania podwyżek, zmniejszania zaangażowania w pracę oraz emigracji zarobkowej w sytuacji uświadomionych różnic w poziomach dochodów obserwowanych w Polsce i krajach strefy euro, wypadających na niekorzyść mieszkańców Polski.

Podstawą weryfikacji pierwszej hipotezy był model teoretyczny, natomiast pozostałe hipotezy badawcze zostały przeformułowane na odpowiednie hipotezy statystyczne i zweryfikowane empirycznie.

Na potrzeby oceny wpływu wybranych czynników na takie zmienne, jak zadowolenie z życia, poparcie dla euro czy prawdopodobieństwo reakcji na uświadomione różnice dochodów w obliczu integracji monetarnej przeprowadzono ogólnopolskie badanie zrealizowane metodą telefonicznych, standaryzowanych wywiadów kwestionariuszowych wspomaganych komputerowo (CATI) na reprezentatywnej próbie 1000 dorosłych

respondentów. W badaniu tym zawarto autorski schemat eksperymentalny (tzw. eksperyment sondażowy). Realizacja samego badania została zlecona podmiotowi zewnętrznemu, natomiast należy podkreślić, że wszystkie analizy prezentowane w monografii zostały przeprowadzone przeze mnie samodzielnie. Ze względu na porządkowy charakter większości zmiennych objaśnianych w analizie ilościowej wykorzystałam przede wszystkim uporządkowane modele probitowe oraz uogólnione uporządkowane modele probitowe.

Opis struktury pracy oraz osiągniętych wyników

Struktura pracy, złożonej ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia, została podporządkowana realizacji założonych celów.

Rozdział pierwszy ma charakter teoretyczny. Podsumowałam w nim dotychczasowe rozważania na temat interpersonalnych porównań dochodów w teorii ekonomii. Opisałam ewolucję perspektywy badawczej od poziomu przedsiębiorstwa, przez poziom makroekonomiczny aż do porównań w skali międzynarodowej. Początkowe prace mieściły się w obszarze ekonomiki rynku pracy i analizowały zadowolenie z pracy kształtowane m.in. przez porównania ze współpracownikami z danej firmy [por. np. Cappelli, Sherer, 1988; Akerlof, Yellen, 1990; Rees, 1993; Clark, Oswald, 1996]. Obecnie większość publikacji opiera się na danych dotyczących satysfakcji z życia uzyskanych dla pojedynczych krajów (najczęściej rozwiniętych) i dokumentuje występowanie niezadowolenia z tytułu relatywnej deprivacji w skali kraju [por. np. McBride, 2001; Ferrer-i-Carbonell, 2005; Luttmer, 2005; Senik, 2008; Caporale et al., 2009; Sharpe et al., 2010; Clark, Senik, 2010; Paul, Guilbert, 2013; Goerke, Pannenberg, 2015; Latif, 2016; Clark, Senik, Yamada, 2017].

Większość osób dokonuje porównań w obrębie granic kraju zamieszkania. Okazuje się jednak, że jeżeli jednostki dokonują porównań międzynarodowych, to efekt wpływu tych porównań jest znaczący, a porównania z bogatszymi krajami mają wyraźnie negatywny wpływ na satysfakcję z życia [Delhey, Kohler, 2006]. Mimo to prac uwzględniających międzynarodowy wymiar porównań lub analizujących formowanie się międzynarodowych grup odniesienia jest stosunkowo niewiele [Whelan, Maître, 2009; Whelan, Maître, 2013; Becchetti et al., 2013; Heidenreich, 2016; Schalembier, 2016; Eksi, Kaya, 2017]. Szczególnie interesujący kontekst badań nad porównaniami społecznymi w skali międzynarodowej, nierozwinięty w literaturze światowej, stanowi proces integracji monetarnej, polegający na wprowadzeniu wspólnej waluty ułatwiającej porównania dochodów [Włodarczyk-Śpiwak, 2008; Stark, Włodarczyk, 2015].

Ponadto w rozdziale pierwszym omówiłam takie terminy, jak relatywna deprivacja, efekt tunelu (sygnalizowania), dochód referencyjny, dochód relatywny oraz niektóre kontrowersje związane z definiowaniem grupy referencyjnej, a także wskazałam psychologiczne, społeczne i międzynarodowe aspekty porównań dochodów oraz wybrane wyzwania dla polityki makroekonomicznej, związane z porównaniami.

W rozdziale drugim rozwinęłam rozważania teoretyczne związane z porównaniami dochodów w kontekście modelowego ujęcia wyboru między walutą krajową a walutą wspólnie emitowaną przez grupę państw (lub przez inny kraj). Założyłam, że waluta –

sprawdzana przede wszystkim do funkcji miernika wartości – jest specyficznym rodzajem dobra publicznego. Następnie przeanalizowałam relację między korzyściami skali, osiągniętymi dzięki zmniejszeniu kosztu *per capita* związanego z zapewnieniem dobra publicznego, a heterogenicznością preferencji, zwiększającą się w następstwie integracji monetarnej. W modelu podstawowym, podobnie jak w pracy Alesina, Spolaore [1997], heterogeniczność preferencji ujęłam przez pryzmat absolutnej odległości (dystansu preferencji) wyborcy od dobra publicznego, natomiast w modelu alternatywnym w funkcji użyteczności uwzględniłam relatywną deprivację. W obu przypadkach heterogeniczność preferencji powiązałam z różnicami w dochodach.

Wykazałam m.in., jak negatywne reakcje, związane z porównaniami dochodów, mogą wpłynąć na wynik referendum w sprawie wprowadzenia wspólnej waluty i w jakich warunkach wyborcy nie opowiedzą się za integracją, mimo że doprowadziłaby ona do wzrostu dobrobytu społecznego w układzie zintegrowanych gospodarek. Z perspektywy porównań dochodów w skali międzynarodowej integracja monetarna Polski ze strefą euro byłaby uzasadniona przy niskim lub nawet bardzo niskim poziomie wrażliwości na zrealizowane charakterystyki wspólnej waluty (np. różnice stóp procentowych) lub na obserwowane nierówności dochodowe. Należy podkreślić, że oba zaproponowane modele opierały się na upraszczających założeniach o jednorodności rozkładów dochodów oraz kardynalności użyteczności, a także miały charakter statyczny – nie uwzględniały zmian dochodów w czasie, a to właśnie oczekiwany wzrost dochodów jest jedną z przesłanek uczestnictwa w integracji monetarnej.

Rozdział trzeci ma charakter pomocniczy – zawarłam w nim opis podstawowych danych uzyskanych w toku przeprowadzonego badania ankietowego. Najważniejszą część pracy ma charakter empiryczny i składa się z rozdziału czwartego oraz piątego.

W rozdziale czwartym dokonałam oceny znaczenia interpersonalnych porównań dochodów dla deklarowanej satysfakcji z życia w nawiązaniu do dotychczasowej literatury empirycznej przedstawionej w rozdziale pierwszym. Wyjaśniłam zastosowaną procedurę estymacji, a następnie zaprezentowałam wyniki dla całej próby oraz w przekrojach – według dochodu relatywnego, wieku i deklarowanych grup referencyjnych.

Na podstawie otrzymanych wyników stwierdziłam, że porównania dochodów mają istotne znaczenie dla dobrobytu indywidualnego, jednak różne grupy w odmienny sposób reagują na istniejące dysproporcje dochodowe. Po pierwsze, największy kontrast dotyczył prób cząstkowych wyodrębnionych ze względu na kryterium dochodu relatywnego. Dla osób o dochodzie wyższym niż dochód referencyjny głównym źródłem zadowolenia był własny dochód i pozycja. Osoby o dochodzie niższym niż dochód referencyjny doznawały relatywnej deprivacji, a ważniejsze dla nich niż własny dochód było posiadanie pracy lub studiowanie.

Po drugie, wyraźnie zarysowała się rola perspektywy czasowej. Osoby starsze skupiają się raczej na teraźniejszości – ich źródłem satysfakcji jest bieżący status, podczas gdy osoby młodsze nie odczuwają przykrości z tytułu własnych niskich zarobków, ponieważ mogą spodziewać się wzrostu dochodu w przyszłości. Hipotetycznie dużą rolę odgrywa tempo zmian w otoczeniu, a zwłaszcza ogólna dynamika aktywności gospodarczej. Stagnacja może znacząco osłabić działanie efektu tunelu (sygnalizowania).

Po trzecie, zauważyłam odmienne wzorce kształtowania się zadowolenia z życia dla osób wybierających różne grupy referencyjne. Okazało się, że dużo łatwiej znaleźć podobieństwa wśród osób ukierunkowanych na względnie homogeniczne grupy referencyjne (jak np. koledzy z pracy) niż w przypadku grup heterogenicznych (np. członkowie rodziny).

Poza tym stwierdziłam, że zmienne związane z relatywną deprivacją lepiej odzwierciedlają relacje między porównaniami dochodów a satysfakcją z życia niż dochód referencyjny lub relatywny, a więc zmienne najczęściej wykorzystywane w innych badaniach empirycznych.

W rozdziale piątym zajęłam się porównaniami dochodów w kontekście wprowadzenia euro w Polsce. W pierwszej kolejności poruszyłam kwestię tożsamości narodowej i europejskiej jako potencjalnie rzutującej zarówno na poparcie dla euro, jak i na charakter porównań w skali międzynarodowej. Przeanalizowałam, jak zmienne związane z interpersonalnymi porównaniami dochodów oraz wyodrębnione wymiary tożsamości wpływają – obok innych determinant – na poparcie dla euro. Pokazałam, że poparcie dla euro jest determinowane nie tylko przez dochód indywidualny, lecz także przez dochody innych osób. Należy podkreślić, że jak dotąd w literaturze światowej nie prowadzono szerzej zakrojonych badań nad wpływem zmiennych związanych z porównaniami dochodów na poparcie dla waluty.

W drugiej części rozdziału piątego omówiłam autorski schemat eksperymentalny oraz wyniki estymacji modeli pokazujących wpływ wybranych czynników na zainteresowanie dochodami innych osób w strefie euro. Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdziłam, że we wszystkich estymacjach oczekiwania co do przyjęcia euro przez Polskę były istotną determinantą zainteresowania dochodami osób ze strefy euro. Poza tym zainteresowanie to było zdecydowanie większe u osób, które już wcześniej deklarowały, iż porównania dochodów mają dla nich duże znaczenie.

Badałam także prawdopodobieństwo określonych reakcji na uświadomione różnice dochodów w wymiarze międzynarodowym. Oczekiwane przyjęcie euro zwiększa skłonność do deklarowania chęci żądania podwyżki lub zmniejszenia wysiłku w miejscu pracy w warunkach, kiedy respondent dowiaduje się, że ktoś wykonujący dokładnie te same obowiązki w tej samej firmie, ale w innym kraju strefy euro, zarabia dwa razy więcej. Oczekiwane wstąpienie Polski do strefy euro nie ma znaczenia dla deklaracji co do emigracji zarobkowej, ale negatywnie wpływa na prawdopodobieństwo przewidywać co do przyzwyczajenia się do utrzymujących się różnic w dochodach między Polską a strefą euro.

W zakończeniu podsumowałam przeprowadzone rozważania oraz wskazałam możliwe kierunki dalszych badań. Stwierdziłam m.in., że dla oceny integracji monetarnej i jej społecznego odbioru duże znaczenie ma nie tylko absolutny wzrost dochodu, lecz właśnie zmiana położenia w hierarchii. Przyjęcie euro będzie odbierane pozytywnie, jeżeli jednostki będą uważały, że zyskały na tym bardziej niż osoby, z którymi się porównują. Skala społecznej akceptacji dla procesu integracji monetarnej będzie więc uwarunkowana zmianami w rozkładzie dochodów, transparentnością przestrzeni porównań społecznych i rzeczywistym zasięgiem porównań (a zwłaszcza wielkością grupy referencyjnej).

Znaczenie badań dla teorii ekonomii i praktyki gospodarczej

Związek między porównaniami dochodów a dobrobytem indywidualnym ma duże znaczenie dla teorii ekonomii i praktyki gospodarczej, a w szczególności dla tworzenia optymalnych rozwiązań fiskalnych (związanych z opodatkowaniem i redystrybucją) czy polityki płacowej przedsiębiorstw.

Porównania dochodów są jednym z czynników usztywniających płace w dół. Zwiększenie skali i intensywności porównań dochodów, stymulowane wprowadzeniem wspólnej waluty, jest jednym z dodatkowych źródeł zakłóceń w relacjach między pracownikami a pracodawcami. Naturalnie, część pracowników może być zadowolona z porównań przeprowadzanych w szerszej skali (zarówno pod względem sytuacji bieżącej, jak i oczekiwań co do przyszłości). Tym samym porównania mogą stanowić pozytywny impuls dla zwiększenia wysiłku i produktywności. Przeprowadzone badania pozwalają jednak przypuszczać, że w kraju o niższym poziomie dochodu będzie więcej osób niezadowolonych niż zadowolonych, a na skutek odwrotnie ukierunkowanych reakcji (osoby niezadowolone będą zmniejszały wysiłek, a zadowolone – zwiększały) należy spodziewać się postępującej polaryzacji i wzrostu nierówności dochodowych.

Współzależność preferencji w nowym świetle stawia takie zjawiska, jak np. efekt Balassy-Samuelsona, ponieważ jednym z mechanizmów akomodacji tego efektu jest kanał płac relatywnych. O pełnej lub niepełnej transmisji zmian relatywnej produktywności na ceny względne mogą decydować nie tylko instytucjonalne uwarunkowania rynku pracy [Konopczak, 2013, s. 10], lecz także międzysektorowa i międzynarodowa transparentność przestrzeni dochodów. Dlatego też celowe wydaje się szersze uwzględnienie interpersonalnych porównań dochodów w modelach makroekonomicznych, tworzonych z myślą zwiększenia efektywności polityki fiskalnej i pieniężnej.

Interpersonalne porównania dochodów odgrywają szczególną rolę również w procesie integracji monetarnej, dlatego rządy przygotowujące reformy tego typu powinny wziąć pod uwagę rolę dokonywanych porównań dochodów i oprócz tworzenia prognoz makroekonomicznych analizować także percepcje i oczekiwania społeczne.

Rządy państw są odpowiedzialne za społeczny odbiór procesu integracji walutowej, w tym za dostarczanie rzetelnej informacji na temat korzyści i kosztów wprowadzenia euro [Raport..., 2009]. Realizacja tego zadania wymaga zarówno pełnego rozpoznania mechanizmów determinujących wysokość kosztów i korzyści z integracji monetarnej, jak i monitorowania społecznej percepcji tego procesu. Ze względu na to, że przeciętne zarobki w Polsce są niższe niż w większości krajów strefy euro, społeczny odbiór istniejących różnic dochodowych może negatywnie wpływać na opinie na temat integracji monetarnej oraz na poparcie dla wprowadzenia euro. Ostateczne rozmiary kosztów i korzyści z integracji monetarnej będą bowiem uzależnione od nastawienia społecznego, a podmioty gospodarcze – przez swoje zachowania – mogą przynajmniej częściowo zneutralizować zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki określonych procesów oraz decyzji ekonomicznych i politycznych [Dodd, 1994; Sarrazin, 2013]. Perspektywa relatywnej deprivacji dostarcza więc argumentów za konwergencją realną jako warunkiem integracji monetarnej.

Podsumowanie

Monografia pt. „Interpersonalne porównania dochodów w perspektywie integracji monetarnej Polski ze strefą euro” jest pierwszą pracą, która w tak kompleksowy sposób analizuje problematykę interpersonalnych porównań dochodów. Jej główne walory to m.in.:

- wykorzystanie różnych zmiennych opisujących porównania dochodów oraz przeprowadzenie szeregu estymacji w próbach cząstkowych,
- uwzględnienie zmiennych związanych z porównaniami dochodów w wyjaśnianiu poparcia dla waluty,
- udokumentowanie lepszego dopasowania modeli zawierających zmienne opisujące relatywną pozycję jednostki lub relatywną deprivację w porównaniu z modelami zawierającymi logarytm dochodu referencyjnego lub relatywnego (zarówno w wyjaśnianiu różnic z zadowoleniu z życia, jak i w przypadku analiz poparcia dla euro).

Wkład przedkładanego osiągnięcia naukowego w rozwój ekonomii można rozpatrywać w następujących aspektach:

- aspekt teoretyczny – usystematyzowanie wiedzy na temat interpersonalnych porównań dochodów oraz poszerzenie wiedzy na temat powiązań między porównaniami dochodów a dobrobytem indywidualnym oraz zjawiskami związanymi z integracją monetarną,
- aspekt metodyczny – porównanie wyników estymacji uporządkowanych modeli probitowych oraz uogólnionych uporządkowanych modeli probitowych szacowanych metodą największej wiarygodności oraz regresji liniowej metodą najmniejszych kwadratów, a także zaproponowanie autorskiego schematu eksperymentalnego,
- aspekt empiryczny – przeprowadzenie kompleksowych analiz znaczenia zmiennych związanych z porównaniami dochodów dla dobrobytu indywidualnego, poparcia dla wprowadzenia euro w Polsce, zainteresowania dochodami innych osób z krajów strefy euro, jak również zbadanie wpływu oczekiwań co do przyjęcia euro na zainteresowanie dochodami innych osób przebywających w krajach strefy euro oraz na prawdopodobieństwo reakcji (takich jak żądanie podwyżki, zmniejszenie wysiłku w pracy oraz emigracja zarobkowa) w sytuacji indukowania u respondenta odczucia relatywnej deprivacji,
- aspekt praktyczny – zwrócenie uwagi na konsekwencje współzależności preferencji zarówno na poziomie mikroekonomicznym (np. dla polityki płacowej przedsiębiorstw), jak i na poziomie makroekonomicznym – dla polityki państwa (zarówno fiskalnej, jak i odnoszącej się do integracji monetarnej).

Przedkładana monografia nie tylko poszerza wiedzę w obszarach dotychczas badanych, lecz także zawiera analizy, których w literaturze ekonomicznej wcześniej nie przeprowadzano. Tym samym można uznać, iż wnosi istotny wkład w rozwój ekonomii.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

5.1. Charakterystyka ilościowa dorobku publikacyjnego

Łącznie z monografią wskazaną w punkcie 4. jako główne osiągnięcie naukowe jestem autorką (bądź współautorką) 41 publikacji naukowych, przy czym 26 pozycji zostało opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora (tabela 1). Łączna liczba punktów ministerialnych uzyskanych za prace opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora przekracza 200 punktów.

Tabela 1. Zestawienie rodzajowe publikacji

Rodzaj publikacji	Łącznie	Przed uzyskaniem stopnia doktora (2006-2010)	Po uzyskaniu stopnia doktora (2011-2018)	
		napisane samodzielnie	napisane samodzielnie	napisane we współautorstwie
Monografia	3	0	2	1
Podręcznik akademicki	2	0	1	1
Artykuły w czasopiśmie posiadających Impact Factor	2	1	0	1
Artykuły w pozostałych czasopiśmie naukowych	26	7	16	3
Rozdziały w monografiach	8	7	1	0
Łączna liczba pozycji	41	15	20	6

Źródło: opracowanie własne.

Moje prace były cytowane kilkudziesięciokrotnie przez innych badaczy. Liczby cytowań oraz wartości indeksu Hirscha dla różnych baz danych zawiera tabela 2.

Tabela 2. Cytowania oraz indeks Hirscha

Baza danych	Cytowania łącznie	Cytowania z wyłączeniem autocytowań	Indeks Hirscha łącznie	Indeks Hirscha z wyłączeniem autocytowań
Web of Science	3	2	1	1
Scopus	3	1	1	1
Google Scholar	66	51	4	3
BazEkon	77	57	3	3

Uwaga: stan na dzień 15.11.2018.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zestawienia sporządzonego przez Dział Parametryzacji i Pozycjonowania Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

5.2. Charakterystyka merytoryczna dorobku publikacyjnego

Zarówno przed, jak i po uzyskaniu stopnia doktora w głównym obszarze moich zainteresowań badawczych mieściły się zagadnienia związane z pieniądzem i jego cyrkulacją oraz z nierównościami dochodowymi. Towarzyszyły temu poszukiwania oryginalnego podejścia badawczego. W okresie przygotowywania rozprawy doktorskiej przyjmowałam najczęściej perspektywę ogólnej teorii systemów, rozpatrując m.in. relacje gospodarki z otoczeniem fizycznym i społecznym. Po uzyskaniu stopnia doktora skupiałam się bardziej na aspektach społecznych i jednocześnie w większym stopniu uwzględniałam w badaniach kwestie związane z integracją monetarną. Wykaz wszystkich moich prac opublikowanych po

uzyskaniu stopnia doktora znajduje się w *Załączniku nr 4*, natomiast prace omówione poniżej syntetycznie opisują ewolucję moich zainteresowań i osiągnięć badawczych.

Mój rozwój naukowy najlepiej ilustruje kontrast między monografią przedstawioną w punkcie 4. a monografią, która podsumowuje pierwszy etap moich prac badawczych realizowanych po uzyskaniu stopnia doktora:

1. Włodarczyk J. (2015), *O źródłach inflacji*, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice (ss. 122). ISBN: 978-83-7875-275-2.

Praca ta częściowo nawiązywała do mojej pracy doktorskiej (punktem wyjścia była zawartość jednego z pięciu rozdziałów rozprawy, przy czym zmieniałam znacząco strukturę i wydźwięk pracy) oraz kilku innych publikacji.

W pracy nr 1 przedstawiłam w niekonwencjonalny sposób niejednorodność przepływów pieniężnych w gospodarce i jej znaczenie dla efektywności obiegu pieniężnego. Pokazałam różnice między przepływami określanymi jako „rozpraszające” oraz „koncentrujące” strumienie pieniężne. Z punktu widzenia podmiotów gospodarczych rozpraszanie strumieni pieniężnych (np. przede wszystkim poprzez różnego rodzaju wydatki, transformujące większe kwoty w mniejsze) jest łatwiejsze niż koncentracja. Uzyskanie większych kwot, pozwalających np. na realizację szeroko zakrojonych przedsięwzięć inwestycyjnych, odbywa się np. poprzez system bankowy lub fiskalny i wymaga poniesienia określonych kosztów rzutujących na procesy inflacyjne.

W pracy nr 1 podjęłam również problem relacji między zjawiskami inflacyjnymi a nierównościami dochodowymi i zasygnalizowałam kwestię wpływu interpersonalnych porównań standardów konsumpcji na kształtowanie się zagregowanego popytu i presji inflacyjnej w warunkach rosnących nierówności dochodowych.

Nierównościami dochodowymi zajmowałam się także w innych pracach, m.in.:

2. Włodarczyk J. (2013), Nierówności dochodowe w Polsce według rozkładów Pareto i Boltzmanna-Gibbsa, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, nr 130, s. 76-87.
3. Włodarczyk J. (2017), Innovations and income inequalities – a comparative study, *Journal of International Studies*, Vol. 10, No. 4, p. 166-178.

W artykule nr 2 porównałam charakterystykę rozkładu Boltzmanna-Gibbsa i rozkładu Pareto jako rozkładów dochodów. Wykorzystując dane mikroekonomiczne, udokumentowałam m.in. względną stabilność nierówności dochodowych dla dochodów uzyskiwanych przez większą część polskiego społeczeństwa (rozkład Boltzmanna-Gibbsa) oraz rosnące nierówności w przypadku niewielkiego odsetka najbogatszych podmiotów (rozkład Pareto).

W pracy nr 3 analizowałam relację między innowacjami a nierównościami dochodowymi. Przeprowadziłam estymacje dla trzech wybranych miar nierówności (współczynnik Giniego, udział w dochodzie narodowym 3% i 1% najbogatszych podmiotów) oraz trzech miar innowacyjności (wydatki na działalność badawczo-rozwojową, liczba wniosków patentowych oraz tzw. indeks gospodarki kreatywnej [Żelazny, Pietrucha, 2017]). Pokazałam, że charakter relacji między innowacjami a nierównościami dochodowymi istotnie zależy od sposobu mierzenia obu zjawisk. Przykładowo, większe wydatki na działalność

badawczo-rozwojową (wyrażone jako procent PKB) zwiększają nierówności dochodowe, podczas gdy większej liczbie wniosków patentowych oraz wyższym wartościom indeksu gospodarki kreatywnej towarzyszy niższy poziom nierówności. Poza tym potwierdziłam wcześniejsze obserwacje, iż nierówności dochodowe w grupie najbogatszych podmiotów zależą od innych czynników niż szersze miary nierówności, takie jak współczynnik Giniego.

Zainteresowanie problematyką zjawisk inflacyjnych znalazło swój wyraz także w pracy:

4. Acedański J., Włodarczyk J. (2016), Dispersion of Inflation Expectations in the European Union During the Global Financial Crisis, *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*, Vol. 11, No. 4, s. 737-749,

w której – wraz z J. Acedańskim – zbadaliśmy wpływ globalnego kryzysu finansowego na dyspersję oczekiwań inflacyjnych w krajach Unii Europejskiej, wykorzystując miary zróżnicowania dla danych porządkowych (R.K. Leika i M.G. Lacy’ego). Udokumentowaliśmy m.in. odmienne tendencje dla tych miar dla wyróżnionych trzech faz kryzysu, a także różnice międzygrupowe dla starych i nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Kilka artykułów poświęciłam na rozważania teoretyczne nad funkcjami i własnościami pieniądza, skupiając się szczególnie na kwestii braku neutralności i społecznych aspektach cyrkulacji pieniądza:

5. Włodarczyk, J. (2014), O kontrowersjach wokół funkcjonalnej teorii pieniądza, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, nr 176, s. 133-142.
6. Włodarczyk J. (2015), Money as a Network Good, *Journal of Economics and Management*, Vol. 20, No. 2, p. 53-63.
7. Włodarczyk J. (2012), Strukturalno-informacyjne aspekty braku neutralności pieniądza, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, nr 84, s. 197-208.
8. Włodarczyk J. (2014), Nonneutrality of Money in a Social Perspective, *Economics & Sociology*, Vol. 7, No. 2, p. 199-208.

W wyżej wymienionych artykułach akcentowałam funkcję miernika wartości jako najistotniejszą funkcję pieniądza (praca nr 5), aspekty sieciowe cyrkulacji pieniądza, rzutujące m.in. na bilans kosztów i korzyści z integracji monetarnej, w tym zmiany topologii sieci, determinujące zmiany skali grup referencyjnych (praca nr 6), a także brakiem neutralności pieniądza determinowanym określoną strukturą gospodarki, przepływami informacji (praca nr 7), społecznym znaczeniem pieniądza oraz heterogenicznością postaw uwarunkowaną psychologicznie (praca nr 8). Ponadto w pracy nr 8 zasygnalizowałam występowanie związków między zagregowaną relatywną deprywacją a brakiem neutralności pieniądza w procesie integracji monetarnej. Związki te zostały szerzej przeanalizowane w artykułach:

9. Stark O., Włodarczyk J. (2015), European Monetary Integration and Aggregate Relative Deprivation: The Dull Side of the Shiny Euro, *Economics & Politics*, Vol. 27, No. 2, s. 185-203.
10. Włodarczyk J. (2016), Aggregate Relative Deprivation and Macroeconomic Imbalances in the Euro Area – a first look, *Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Uniwersytet Szczeciński*, nr 44/3, s. 273-284.

Praca nr 9 jest pierwszą pracą w literaturze światowej odnoszącą koncepcję relatywnej deprivacji do realiów unii monetarnej. Wprowadzeniu wspólnej waluty towarzyszy wzrost stresu społecznego, mierzonego zagregowaną relatywną deprivacją. Jest to skutkiem zwiększenia liczby podmiotów, z którymi jednostka się porównuje (wspólna waluta ułatwia nie tylko porównywanie cen, ale i dochodów). W artykule tym – wspólnie z O. Starkiem – skupiliśmy się na opisie superaddytywności zagregowanej relatywnej deprivacji, analizując poszczególne rozszerzenia strefy euro. Pokazaliśmy również nierównomierny bilans kosztów i korzyści dla poszczególnych krajów przyjmujących euro. Korzyści z tytułu integracji osiągnęło siedem krajów (Niemcy, Francja, Holandia, Belgia, Austria, Irlandia i Luksemburg), natomiast wszystkie pozostałe kraje, które przyjęły euro, poniosły koszty w kategoriach zagregowanej relatywnej deprivacji.

Próbę powiązania problematyki stresu społecznego i jego potencjalnych implikacji dla gospodarki ze szczególnym uwzględnieniem nierównowag makroekonomicznych w strefie euro podjęłam w pracy nr 10. Okazało się, że większe skumulowane koszty integracji monetarnej ujmowane w kategoriach zagregowanej relatywnej deprivacji były pozytywnie skorelowane z większym skumulowanym wzrostem ogólnego poziomu cen, stopy bezrobocia oraz deficytów budżetowych.

Analizy przedstawione w artykułach nr 9-10, a zwłaszcza ich ograniczenia, skłoniły mnie do przejścia z makroekonomicznego poziomu analizy na poziom mikroekonomiczny. Znalazło to wyraz w monografii stanowiącej osiągnięcie naukowe przedstawione w punkcie 4.

Cechą wspólną omówionych prac jest tematyka szeroko rozumianych zjawisk pieniężnych i ich społecznych aspektów oraz poszukiwanie oryginalnej perspektywy badawczej. Widoczna jest również ewolucja warsztatu badawczego: początkowo moje prace miały przede wszystkim charakter opisowy, następnie zawierały proste modele ekonometryczne, natomiast w monografii pt. „Interpersonalne porównania dochodów w perspektywie integracji monetarnej Polski ze strefą euro” oraz w pracach późniejszych pojawiają się bardziej zaawansowane narzędzia. Jedną z takich prac jest:

11. Acedański J., Włodarczyk J. (2018), Demographics, retirement age, and real interest rates in Poland, *Central European Journal of Economic Modelling and Econometrics*, Vol. 10, No. 4.

W artykule nr 11 – wspólnie z J. Acedańskim – wykorzystaliśmy model OLG (nakładających się pokoleń) dla gospodarki otwartej z szokami demograficznymi i zmiennym wiekiem emerytalnym dla symulacji dynamiki realnych stóp procentowych, podstawowych agregatów makroekonomicznych oraz relacji aktywów zagranicznych netto do PKB w Polsce w ciągu najbliższych dziesięcioleci. Udokumentowaliśmy przyspieszone starzenie się, które zmniejszy różnicę między stopami procentowymi w Polsce i innymi krajami rozwiniętymi o 1,3 do 2 punktów procentowych. Pokazaliśmy również silną dodatnią zależność między stopami procentowymi a wiekiem emerytalnym oraz to, że spadek stóp procentowych w Polsce wynika głównie z szoku związanego z prawdopodobieństwem przetrwania.

5.3. Realizacja projektów badawczych i udział w konferencjach naukowych

Najważniejszym zrealizowanym przeze mnie projektem badawczym był projekt pt. „Pieniądz a dobrobyt w procesie integracji monetarnej – koncepcje teoretyczne oraz społeczna percepcja braku neutralności pieniądza”, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki w latach 2014-2018 (nr DEC-2013/09/D/HS4/01157, konkurs Sonata 5). W projekcie tym pełniłam funkcję kierownika i jedynej wykonawcy.

Efektom realizacji tego projektu jest przede wszystkim monografia pt. „Interpersonalne porównania dochodów w perspektywie integracji monetarnej Polski ze strefą euro”, przedkładana jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, a także artykuły nr 5-6 i 8-10 wyszczególnione w punkcie 5.2. Należy jednak podkreślić, że zebrany materiał empiryczny pozwala na rozwinięcie analiz zaprezentowanych w monografii (przygotowywane są jeszcze dwa artykuły związane tematycznie z problematyką monografii, jeden z nich był już przedstawiany na konferencjach w formie referatu: *Income comparisons and individual wellbeing: The case of Poland*).

Realizacja projektu oznaczała także otwarcie nowych pól badawczych. Wspólnie z dr Janem Acedańskim podjęliśmy problematykę wpływu heterogeniczności odnoszącej się do tempa procesu starzenia w krajach strefy euro na kształtowanie się realnych stóp procentowych w najbliższych dziesięcioleciach (artykuł przygotowywany do publikacji: *Demographics and real interest rates in euro area countries*). Zajęliśmy się również – już poza zrealizowanym projektem – makroekonomicznymi skutkami procesów demograficznych w Polsce (artykuł nr 11 przedstawiony w punkcie 5.2).

Realizacja projektu badawczego finansowanego przez NCN, a zwłaszcza uczestnictwo w konferencjach międzynarodowych, umożliwiła mi nawiązanie kontaktów i rozpoczęcie współpracy z naukowcami z zagranicy. Planowanym efektem tej współpracy w najbliższych latach są cztery publikacje naukowe w uznanych czasopismach.

Oprócz realizacji projektu badawczego pt. „Pieniądz a dobrobyt w procesie integracji monetarnej – koncepcje teoretyczne oraz społeczna percepcja braku neutralności pieniądza” brałam również udział w badaniach młodych naukowców oraz w projektach realizowanych przez Zakład Koniunktury i Wzrostu Gospodarczego Katedry Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach:

Projekty badawcze indywidualne (Młodzi naukowcy):

- Inflacja – zagadnienia monetarne, fiskalne i społeczne (2014),
- Nierówności dochodowe a wybrane problemy polityki fiskalnej (2011).

Projekt badawczy związany z rozwojem specjalności naukowych:

- Polityka pieniężna a rozkład dochodów – wybrane zagadnienia teoretyczne i empiryczne (2016) – kierownik projektu: dr Jan Acedański.

Projekty badawcze w ramach działalności statutowej (Potencjał badawczy):

- Przyczyny i mechanizmy stagnacji sekularnej (2017-2019) – kierownik projektu: prof. UE dr hab. Jacek Pietrucha,
- Inteligentny wzrost gospodarczy (2014-2016) – kierownik projektu: prof. UE dr hab. Jacek Pietrucha.

Po uzyskaniu stopnia doktora wygłosiłam 17 referatów na konferencjach naukowych, z których 13 stanowiły konferencje międzynarodowe. Pięciokrotnie występowałam za granicą: we Włoszech (dwukrotnie), Portugalii, Francji oraz Turcji (pełna lista wygłoszonych referatów znajduje się w *Załączniku nr 4*). Ponadto wystąpiłam na czterech seminariach naukowych na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach oraz jednym za granicą. Uczestniczyłam również w:

- WinE Retreat (Women in Economics Mentoring and Networking) – warsztatach dla młodych kobiet-naukowców poprzedzających 33rd Annual Congress of the European Economic Association, Lizbona, Portugalia (20-21.08.2017),
- 8th Winter School on Inequality and Social Welfare Theory “Social Cohesion and Public Policy”, Alba di Canazei, Włochy (07-10.01.2013),
- dwóch konferencjach ze zgłoszonym referatem (bez wystąpienia) – były to: III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Współczesna Ekonomia”, Dziwnówek (11-13.05.2016) oraz XI Ogólnopolski Zjazd Katedr Ekonomii „Ekonomiczne wyzwania XXI wieku: Polska – Unia Europejska – Świat”, Międzyzdroje (9-11.06.2014),
- kilkunastu konferencjach naukowych organizowanych przez Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach oraz inne ośrodki naukowe – np. Konferencja Naukowa „Modelowanie danych panelowych: teoria i praktyka”, Warszawa (13.05.2016).

5.4. Informacje na temat pracy dydaktycznej oraz organizacyjnej

W ramach działalności dydaktycznej prowadziłam zajęcia na I i II stopniu studiów stacjonarnych i niestacjonarnych z następujących przedmiotów:

1. Mikroekonomia (ćwiczenia)
2. Makroekonomia (wykład, ćwiczenia)
3. Ekonomia menedżerska (ćwiczenia)
4. Ekonomia międzynarodowa (ćwiczenia)
5. Euro jako waluta międzynarodowa (wykład)
6. Metody badania koniunktury (wykład, ćwiczenia) – obecnie
7. Rynki finansowe (wykład) – obecnie
8. Economics (wykład, ćwiczenia) – obecnie
9. International Economics I (wykład, ćwiczenia) – obecnie
10. International Economics II (wykład, ćwiczenia) – obecnie
11. Development Economics (wykład) – obecnie

Dla przedmiotów nr 5-11 byłam autorem lub współautorem sylabusów. Wygłaszałam również wykłady dla studentów za granicą (w ramach programu Erasmus oraz Erasmus+), jak również wykłady na studiach podyplomowych.

Recenzowałam kilkanaście prac licencjackich i magisterskich obronionych na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Od 2018 roku prowadzę seminarium dyplomowe na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, natomiast w 2014 roku byłam promotorem dwóch prac magisterskich napisanych w języku angielskim obronionych na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Ponadto w roku 2018 dwoje studentów wybrało mnie na swojego tutora w ramach programu tutoringu akademickiego prowadzonego na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach.

Byłam członkiem komitetu organizacyjnego dwóch konferencji odbywających się na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach:

- VI Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Współczesne Problemy Ekonomiczne. Świat po kryzysie” (22.05.2017), organizowana przez Katedrę Ekonomii Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katedrę Ekonomii Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Katedrę Polityki Ekonomicznej i Europejskich Studiów Regionalnych Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu,
- II Ogólnopolska Konferencja Naukowa ŚLEKONA pt. „Kierunki rozwoju gospodarczego – Polska 2020. Stymulanty i destymulanty inteligentnego wzrostu i rozwoju gospodarczego” (25.11.2015),

a także:

- członkiem komisji konkursowej w konkursie na najlepszą pracę dyplomową na kierunku International Business obronioną na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach w roku akademickim 2016/2017,
- organizatorem otwartego wykładu na temat kontraktów terminowych na GPW, wygłoszonego przez p. Marcina Kwaśniewskiego, reprezentującego Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie, Katowice (05.06.2013).

Od roku 2016 jestem przedstawicielem niesamodzielných pracowników naukowych w Radzie Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

Od 2017 roku jestem członkiem European Economic Association. Jako ambasador WinE (Women in Economics) promuję ideę wspierania młodych kobiet-naukowców zajmujących się ekonomią oraz rozpowszechniam informacje dotyczące warsztatów organizowanych przez tę sekcję.

Bibliografia

Akerlof G.A., Yellen J.L. [1990], The Fair-Wage Hypothesis and Unemployment, *The Quarterly Journal of Economics*, t. 105, nr 2, s. 255–283.

Alesina A., Spolaore E. [1997], On the Number and Size of Nations, *The Quarterly Journal of Economics*, t. 112, s. 1027–1056.

Becchetti L., Castriota S., Corrado L., Giachin Ricca E. [2013], Beyond the Joneses: Inter-country Income Comparisons and Happiness, *The Journal of Socio-Economics*, t. 45, s. 187–195.

- Caporale G.M., Georgellis Y., Tsitsianis N., Yin Y.P. [2009], Income and Happiness Across Europe: Do Reference Values Matter?, *Journal of Economic Psychology*, t. 30, nr 1, s. 42–51.
- Cappelli P., Sherer P.D. [1988], Satisfaction, Market Wages, and Labor Relations: An Airline Study, *Industrial Relations*, t. 27, nr 1, s. 56–73.
- Clark A.E., Oswald A.J. [1996], Satisfaction and Comparison Income, *Journal of Public Economics*, t. 61, nr 3, s. 359–381.
- Clark A.E., Senik C. [2010], Who Compares to Whom? The Anatomy of Income Comparisons in Europe, *The Economic Journal*, t. 120, nr 544, s. 573–594.
- Clark A.E., Senik C., Yamada K. [2017], When Experienced and Decision Utility Concur: The Case of Income Comparisons, *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, t. 70, s. 1–9.
- Delhey J., Kohler U. [2006], From Nationally Bounded to Pan-European Inequalities? On the Importance of Foreign Countries as Reference Groups, *European Sociological Review*, t. 22, nr 2, s. 125–140.
- Dodd N. [1994], *The Sociology of Money: Economics, Reason & Contemporary Society*, Polity Press, Cambridge.
- Eksi O., Kaya N. [2017], Life Satisfaction and Keeping Up with Other Countries, *Journal of Happiness Studies*, t. 18, s. 199–228.
- Ferrer-i-Carbonell A., Frijters P. [2004], How Important is Methodology for the Estimates of the Determinants of Happiness?, *The Economic Journal*, t. 114, s. 641–659.
- Goerke L., Pannenberg M. [2015], Direct Evidence for Income Comparisons and Subjective Well-being Across Reference Groups, *Economics Letters*, t. 137, s. 95–101.
- Granovetter M. [1985], Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness, *American Journal of Sociology*, Vol. 91, No. 3, s. 481–510.
- Heidenreich M. [2016], The Europeanization of Income Inequality Before and During the Eurozone Crisis: Inter-, Supra- and Transnational Perspectives, [w:] M. Heidenreich (red.), *Exploring Inequality in Europe: Diverging Income and Employment Opportunities in the Crisis*, Edwards Elgar Publishing, Cheltenham, Northampton, MA.
- Konopczak K. [2013], Efekt Balassy-Samuelsona i mechanizmy jego absorpcji w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, *Materiały i Studia* nr 294, NBP, Instytut Ekonomiczny, Warszawa.
- Latif E. [2016], Happiness and Comparison Income: Evidence from Canada, *Social Indicators Research*, t. 128, nr 1, s. 161–177.
- Luttmer E.F. [2005], Neighbors as Negatives: Relative Earnings and Well-being, *The Quarterly Journal of Economics*, t. 120, nr 3, s. 963–1002.
- McBride M. [2001], Relative-income Effects on Subjective Well-being in the Cross-section, *Journal of Economic Behavior & Organization*, t. 45, nr 3, s. 251–278.
- Müller-Peters A., Pepermans R., Kiell G., Battaglia N., Beckmann S., Burgoyne C., Farhangmehr M., Guzman G., Kirchler E., Koenen C., Kokkinaki F., Lambkin M., Lassarre D., Lenoir F.-R., Luna-Arocas R., Marell A., Meier K., Moisander J., Ortona G., Quintanilla I., Routh D., Scacciati F., Uusitalo L., van Everdingen Y.M., van Raaij W.F., Wahlund R. [1998], Explaining Attitudes Towards the Euro: Design of a Cross-national Study, *Journal of Economic Psychology*, t. 19, s. 663–680.
- Osińska J. [2013], Postawy wobec euro i ich determinanty, *Gospodarka Narodowa*, nr 10, s. 39–67.
- Paul S., Guilbert D. [2013], Income-happiness Paradox in Australia: Testing the Theories of Adaptation and Social Comparison, *Economic Modelling*, t. 30, s. 900–910.
- Polanyi K. [2010], *Wielka transformacja*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.

Raport na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie Unii Gospodarczej i Walutowej [2009], NBP, Warszawa.

Rees A. [1993], The Role of Fairness in Wage Determination, *Journal of Labor Economics*, t. 11, nr 1, cz. 1, s. 243–252.

Sarrazin T. [2013], *Europa nie potrzebuje euro. Jak polityczne myślenie życzeniowe doprowadziło nas do kryzysu?*, Wyd. Studio Emka, Warszawa.

Schalembier B. [2016], The Impact of Exposure to Other Countries on Life Satisfaction: An International Application of the Relative Income Hypothesis, *Social Indicators Research*, t. 128, nr 1, s. 221–239.

Senik C. [2008], Ambition and Jealousy: Income Interactions in the „Old” Europe Versus the „New” Europe and the United States, *Economica*, t. 75, nr 299, s. 495–513.

Sharpe A., Ghangro A., Johnson E., Kidwai A. [2010], Does Money Matter? Determining the Happiness of Canadians, *CSLS Research Report*, nr 9.

Stark O., Włodarczyk J. [2015], European Monetary Integration and Aggregate Relative Deprivation: The Dull Side of the Shiny Euro, *Economics & Politics*, t. 27, nr 2, s. 185–203.

Whelan C.T., Maître B. [2009], The Europeanization of Reference Groups: a Reconsideration Using EU-SILC, *European Societies*, t. 11, nr 2, s. 283–309.

Whelan C.T., Maître B. [2013], Material Deprivation, Economic Stress, and Reference Groups in Europe: An Analysis of EU-SILC 2009, *European Sociological Review*, t. 29, nr 6, s. 1162–1174.

Włodarczyk-Śpiewak K. [2008], Polska w strefie euro – zagrożenie czy szansa dla społeczeństwa?, [w:] S. Swadźba (red.), *Systemy gospodarcze i ich ewolucja. W kierunku jednolitego europejskiego obszaru walutowego*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.

Żelazny, R., Pietrucha, J. [2017], Measuring Innovation and Institution, *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*, Vol. 12, No. 1, s. 43-62.

10.12.2018 J. Włodarczyk